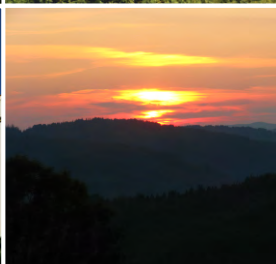
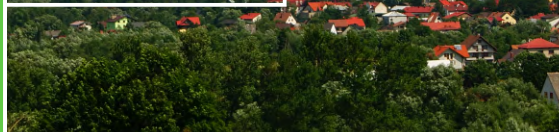
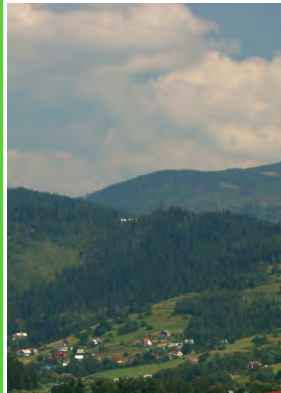
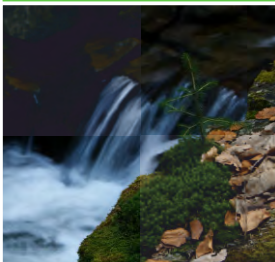

Gmina Rajcza

Informator

AKTYWNA GMINA RAJCZA

Hala sportowa w Rajczy

W centrum Rajczy w przy wyciągu „Na Complu” znajduje się bogato wyposażona i wielofunkcyjna **hala sportowa**. Odbywają się tam zawody (m.in. futsal, piłka ręczna, piłka siatkowa, piłka koszykowa) różnej rangi – od lokalnej po regionalną, a także branzowe i inne. Hala sportowa w Rajczy jest doskonałym miejscem na treningi, dzięki czemu służy sportowcom z całego kraju przybywającym do naszej gminy na obozy kondycyjne. Przy hali działa także ogólnodostępna dobrze wyposażona siłownia, na której również rozgrywane są zawody siłowe. Posiadamy ponadto profesjonalnie wyposażone sale gimnastyczne, także przy ośrodkach wypoczynkowych.

Na terenie gminy Rajcza działają wysokiej klasy boiska dostępne dla zawodowców oraz dla amatorów. Grupy piłkarzy oraz kluby sportowe przebywające na obozach kondycyjnych i treningach mogą korzystać z dużego pełnowymiarowego trawiastego boiska/stadionu w Rajczy. Grupy zorganizowane, zielone szkoły czy kolonie mogą natomiast korzystać z boisk w miejscowościach gminy Rajcza, a także z kompleksu boisk Orlik 2012 w Rajczy, gdzie do dyspozycji jest pełne zaplecze sanitarne, instruktor, boisko do piłki nożnej ze sztuczną murawą, kort tenisowy boisko do koszykówki, siatkówki i piłki plażowej.

Kompleks boisk „Orlik” w Rajczy

Korty tenisowe w Rycerze Dolnej

Tenis zdobywa sobie w Polsce coraz większe rzesze miłośników. Gmina Rajcza nie pozostaje obojętna na ten trend i stwarza bardzo dobre warunki do uprawiania tego sportu na co dzień. Korty dostępne są na kompleksie Orlik 2012 w Rajczy oraz przy OW Rycerka w Rycerze Dolnej. Na Orliku rozgrywane są zawody i turnieje. Każdy może skorzystać z tego kortu otoczonego pięknym starodrzewem nad brzegiem Białej Soły w centrum Rajczy. Korty w Rycerze Dolnej spełniają wszelkie wymogi do organizacji obozów tenisowych i zgrupowań klubów sportowych, ponieważ w tym samym czasie może tam grać wiele osób.

Pływanie działa pozytywnie na cały organizm i jest tak samo oddzielną dyscypliną sportu, jak i elementem treningów sportowców uprawiających inne dyscypliny. Pływanie wzmacnia cały organizm, umożliwia skorygowanie nieprawidłowości postawy mogące wystąpić podczas codziennej pracy lub w okresie wzrostu dzieci. Pływanie działa także doskonale na samopoczucie. Na terenie gminy Rajcza posiadamy 1 całoroczny kryty basen w DW Graniczny w Zwardoniu, ale także baseny odkryte w kilku pozostałych ośrodkach. Baseny umożliwiają prowadzenie treningów dla sekcji pływackich. Ośrodki organizują także zajęcia rekreacyjne i korekcyjno-rehabilitacyjne.

Baseny

Quady, skutery śnieżne

Ofertę skierowaną do miłośników mocnych wrażeń oraz ekstremalnych przygód posiadają wypożyczalnie skuterów śnieżnych i quadów. Gmina Rajcza posiada na swoim terenie obszary, gdzie można bezpiecznie, atrakcyjnie i legalnie uprawiać sporty motorowe. Sympatyczni i pomocni pracownicy wypożyczalni powiedzą gdzie i na jakim sprzęcie warto się wybrać. Pagórkowate grzbiety górskie porzecinane siecią polnych dróg zachęcają do jazdy i podziwiania pięknych widoków przez cały rok. Ciekawe i właściwie zorganizowane wprawdy na terenie gminy Rajcza są bardzo dobrym i niezapomnianym elementem imprez integracyjnych oraz wyjazdów incentive travel.

Po całonocnej pracy lub aktywnie spędzonym dniu warto odpocząć i zadbać o siebie. Pomogą w tym **kameralne ośrodki SPA & Wellness** kuszące atrakcyjnymi cenami i ciekawymi pakietami pobytowymi w Worku Raczańskim. Wykwalifikowany personel zapewni drogę do prawdziwego SPA (fac. Sanum per aqua - zdrowie przez wodę) w Worku Raczańskim, gdzie biją źródła najczystszych górskich potoków, których wartości lecznicze już wieki wstecz doceniili mieszkańcy. Sauny, jacuzzi, hydromasaże, kąpiele i specjalne masaże czekają na gości Granitowego SPA w Zwardoniu oraz kameralnej Willi Anna & SPA w Rajczy. Ponadto wiele obiektów na terenie gminy oferuje liczne zabiegi relaksacyjne.

Odnowa biologiczna

www.rajcza.com.pl - oficjalna strona Gminy Rajcza

Widok z Rachowca (954 m n.p.m.)

ZAPRASZAMY!

Otwórz legendarny worek ze skarbami i odwiedź naszą gminę! U nas zaznasz ciszy i spokoju, odetchniesz świeżym powietrzem, zobaczysz niezapomniane górskie widoki.

Gmina Rajcza obejmuje swoim zasięgiem 6 miejscowości (Rajcza, Rycerka Dolna, Rycerka Górna, Sól, Kiczora oraz Zwardoń) leżących na wysokości ok. 500-700 m n.p.m. na terenie Żywieckiego Parku Krajobrazowego i zajmuje zdecydowany obszar Pasma Wielkiej Raczy w Beskidzie Żywieckim, tzw. Worka Raczańskiego, a także południowo-wschodnie krańce Beskidu Śląskiego (m.in. Grupy Małej i Wielkiej Zabawy). Rajcza położona jest w śródgórskiej kotlinie otoczonej przelicznymi górami Beskidów u zbiegu potoków tworzących rzekę Sołę, od kotliny odbiegają malownicze górskie doliny, w których zlokalizowane są pozostałe miejscowości gminy. Obszar całej gminy ma bardzo dobre połączenia autobusowe z Żywcem, a także kolejowe z Bielskiem-Białą oraz Katowicami. Do gminy można także bardzo łatwo dojechać m.in. drogą ekspresową S69, a odległość od głównych miast regionu jest nieznaczna: 20 km od Żywca, 40 km od Bielska-Białej (droga ekspresowa S1) oraz 100 km od Aglomeracji Górnośląskiej. W Zwardoniu znajduje się przejście graniczne (drogowe i kolejowe) ze Słowacją.

Liczne szlaki turystyczne umożliwiają poznanie okolicy, podziwianie wspaniałych widoków rozciągających się ze szczytów górskich i nie tylko. Na terenie gminy znajduje się ok 100 km ścieżek rowerowych. Dzięki układowi z Schengen możemy w dowolnym miejscu przekroczyć długą na 30 km linię graniczną ze Słowacją i korzystać z dobrodziejstw szlaków oraz przyrody sąsiednich gmin słowackich: Obec Skalite i Obec Ošadnica. Latem niewątpliwym atutem gminy są rzeki stanowiące znakomite miejsca do kąpeli i wypoczynku. Znaczne obszary leśne zachęcają do spacerów, a także grzybobrań. W sezonie zimowym panują tutaj doskonałe warunki do uprawiania sportów zimowych. Do dyspozycji narciarzy jest ok. 20 wyciągów. Rajcza stanowi centrum gminy, w którym znajdują się wszystkie ważne urzędy, poczta, banki (2 bankomaty), policja, a także duże sklepy i restauracje. Na terenie gminy w obiektach noclegowych o zróżnicowanym standardzie i różnej wielkości znajduje się ok. 2,5 tys. miejsc noclegowych. Teren Gminy Rajcza jest doskonały do uprawiania aktywnej turystyki górskiej, sportów górskich, do aktywnego wypoczynku. W gminie znajdują się wysokiej klasy boiska (m.in. kompleks Orlik 2012 w Rajczy), hale sportowe, basen, ale również ośrodki SPA&Wellness i odnowy biologicznej. Naszych Turystów gościmy w hotelach, pensjonatach, ośrodkach wypoczynkowych, a także kameralnych kwaterach prywatnych i agroturystykach.

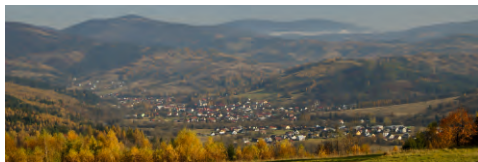
Gmina Rajcza znajduje się na południu województwa śląskiego bezpośrednio granicząc ze Słowacją. Miejscowości gminy rozłożone są w malowniczych dolinach i na pięknych górskich stokach Beskidu Żywieckiego w Karpatach Zachodnich. Bogactwo przyrodnicze terenu gwarantuje ciszę i spokój podczas górskich wędrówek, a szeroki wachlarz usług turystycznych i rekreacyjnych zapewnia znakomity wypoczynek. Świeże górskie powietrze oraz czysta górska woda prosto ze źródła to jedno z największych dobrodziejstw natury, jakie czekają na Gości, a są wykorzystywane przez ośrodki SPA & Wellness. Gmina Rajcza posiada ponad 20 wyciągów narciarskich, a śnieg utrzymuje się tutaj od początku grudnia do końca marca, a czasami nawet dłużej. Ośrodki wypoczynkowe oraz infrastruktura sportowo-rekreacyjna czynią gminę bardzo dobrym miejscem dla sportowców na treningi i obozy kondycyjne. Rajcza jest miejscem licznych imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowych. Do najpopularniejszych należą: Międzynarodowy Narciarski Rajd Chłopski (styczeń), Piknik Królewski i Piknik Pszczelarski (lipiec), a także Wawrzyńcowe Jarmarki i Dożynki Gminne (sierpień).

Gmina Rajcza znajduje się na południu województwa śląskiego bezpośrednio granicząc ze Słowacją. Miejscowości gminy rozłożone są w malowniczych dolinach i na pięknych górskich stokach Beskidu Żywieckiego w Karpatach Zachodnich. Bogactwo przyrodnicze terenu gwarantuje ciszę i spokój podczas górskich wędrówek, a szeroki wachlarz usług turystycznych i rekreacyjnych zapewnia znakomity wypoczynek. Świeże górskie powietrze oraz czysta górska woda prosto ze źródła to jedno z największych dobrodziejstw natury, jakie czekają na Gości, a są wykorzystywane przez ośrodki SPA & Wellness. Gmina Rajcza posiada ponad 20 wyciągów narciarskich, a śnieg utrzymuje się tutaj od początku grudnia do końca marca, a czasami nawet dłużej. Ośrodki wypoczynkowe oraz infrastruktura sportowo-rekreacyjna czynią gminę bardzo dobrym miejscem dla sportowców na treningi i obozy kondycyjne. Rajcza jest miejscem licznych imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowych. Do najpopularniejszych należą: Międzynarodowy Narciarski Rajd Chłopski (styczeń), Piknik Królewski i Piknik Pszczelarski (lipiec), a także Wawrzyńcowe Jarmarki i Dożynki Gminne (sierpień).

POZNAJ NASZĄ GMINĘ

Pragniemy pokazać dlaczego nasze okolice są wyjątkowe, przekazać krótki fragment naszej historii. Mamy nadzieję, że więcej dowiesz się już na miejscu, odwiedzając naszą gminę.

Widok na Rajcę z Klimasów (708 m n.p.m.)

Widok z Oźnej (952 m n.p.m.)

Na charakter miejscowości tworzących gminę Rajca zdecydowany wpływ ma położenie w sercu Beskidów, na granicy kilku pasm górskich, a także na styku kilku kultur, co dodatkowo uwyraźniła bogata historia. W Rajcy rozpoczyna swój bieg główna rzeka Żywiecczyzny – Soła, natomiast na terenie pozostałych miejscowości wybijają źródła rzek i potoków tworzących Sołę. Malowniczymi grzbietami w XVI i XVII wieku do Worka Raczańskiego dotarli Wołosi przynosząc tym samym pasterski tryb życia w częściowo tylko zagospodarowanych lasach. Pasterzom właśnie zawdzięczamy malownicze hale na groniach.

Małomiasteczkowy charakter Rajcy zawdzięczamy także osadnictwu, które podążało w górę doliny Soły. W 1669 roku w Rajcy powstał pierwszy w Worku Raczańskim kościół z obrazem Matki Bożej, darem od króla Jana Kazimierza. Od tego czasu wieś konsekwentnie zaczęła zyskiwać na znaczeniu. Rajca od 1676 roku była własnością Wielopolskich, a później także m.in. Larischów, Jordanów, Siemiońskich, Primavesich, Lubomirskich i Habsburgów. W pierwszej połowie XIX wieku w Rajcy u podnóża Compla (652 m n.p.m.) powstaje dworek myśliwski, który w latach 1854-1914 przechodził liczne remonty i przebudowy, by ostatecznie zyskać neorenesansowy styl. W pałacu za czasów Lubomirskich i Habsburgów toczyło się czynne życie kulturalne, a swoje koncerty mieli tutaj: Paderweski, Szymanowski, Fitelberg, Różycki, Rubinstein.

Handlowa ul. Górską w Rajcy

Rajca leży u zbiegu dolin

Położenie u zbiegu dolin Białej i Czarnej Soły przyczyniło się do rozwoju Rajcy jako wsi kupieckiej, która była otoczona miejscowościami typowo pasterskimi. W 1860 roku w Rajcy na gruncie plebańskim wybudowano szkołę trywialną, później przekształconą w szkołę ludową. W sielankowym krajobrazie Worka Raczańkiego i górnej doliny Soły rozwijał się także przemysł. W 1843 roku nieopodal pałacu Anastazy Siemioński założył w Rajcy hamry, czyli zakłady żelazne, gdzie przetwarzano rudę. Ważnym wydarzeniem w historii miejscowości zlokalizowanych w dolinie Soły było wybudowanie w latach 1883-84 przechodzącej przez Rajcę kolei żelaznej z Wiednia do Żywca, później tzw. transwersalnej łączącej Wiedeń z Krakowem. Worek Raczański stał się obszarem dla przemysłu drzewnego, w związku z czym do dzisiaj możemy podziwiać piękne drewniane budynki zaprojektowane przez Karola Pietschkę specjalnie dla Habsburgów Żywieckich. Wpłynęło to jednak zdecydowanie na krajobraz okolic, a w połączeniu z decyzjami administracyjnymi odsunęło ludność większą od pasterstwa.

Mieszkańcy gminy Rajca posiadają także wyjątkową tożsamość kulturową, bowiem miejscowości gminy znajdują się na styku kilku kultur. Mieszkańcy gminy Rajca sąsiadują z trzema grupami górali: od wschodu z góralami żywieckimi (Pasma Pilska Beskidu Żywieckiego), od południa z góralami czadeckimi (Słowacja), a od zachodu z góralami śląskimi (Pasma Baraniej Góry w Beskidzie Śląskim). Dodatkowo, od strony Żywca i kotliny żywieckiej przemieszczając się w górę doliny Soły do Rajcy dotarła małopolska ludność kupiecka z terenów Pogórza Wielkiego. W Rajcy osiedlili się także Żydzi, którzy mieli tu nawet swoją Bożnicę/Synagogę. Teren gminy Rajca przez wieki sąsiadował z granicą między krainami historycznymi Śląska i Małopolski. Ponadto, obszar ten przerezuany był między różnych panów i narody, co także wpłynęło na charakter gminy Rajca i kulturę jej mieszkańców. Na górze Trojaki (820 m n.p.m.) nad Zwardoniem znajduje się historyczny trójstyk

Rajczanie podczas dożynek

Wiosna nad Rajczą jest nadwyraz urokliwa...

ZAPOMNIJ SIĘ W BESKIDACH

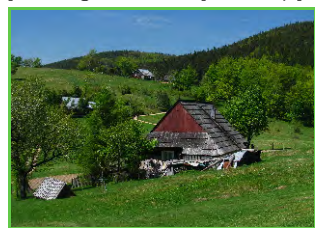
Gmina Rajcza skupia na swoim obszarze wszystko, co nazywamy beskidzką sielanką - łąki, hale, lasy, rzeki i potoki, ciche góralskie przysiółki, wsie tętniące tradycją.

granic Polski, Czech i Węgier. Oficjalnie, Worek Raczański zamieszkują górale żywieccy, lecz tutejsza mieszanka kulturowa i narodowościowa na tyle znacznie wpłynęła na miejscową ludność, jej sposób życia i zwyczaje, że można się pokusić o stwierdzenie jakoby Pasma Wielkiej Raczy zamieszkiwali górale Worka Raczańskiego.

Przełom XIX i XX wieku dzięki rozwojowi kolei wiązał się także z rozwojem turystyki w Worku Raczańskim. Na pierwszym miejscu jest tu Zwardoń, który w latach 20. i 30. XX wieku stał się modną stacją narciarską, co zawdzięczał długo utrzymującej się pokrywie śnieżnej i doskonałym do uprawiania narciarstwa bezleśnym stokom, m.in. Rachowca (954 m n.p.m.) i Skalanki (857 m n.p.m.). Zwardoń zyskał w tym czasie zabudowę małego kurortu, którą w centrum wsi możemy podziwiać do dzisiaj. Dzięki specyficznemu mikroklimatowi sprzyjającemu leczeniu dróg oddechowych, Rajcza traktowana była jako uzdrowisko klimatyczne. Stąd w Rajczy zlokalizowane było prewentorium dziecięce oraz czynne od czasów pierwszej wojny światowej sanatorium przeciwgruźlicze. W pierwszej połowie XX wieku wytyczono zdecydowaną większość szlaków w Worku

Schronisko na Wielkiej Raczy

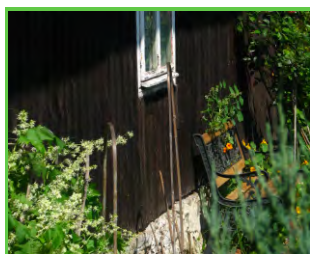

Przegibek pod Bendoszką

Raczańskim oraz w okolicach Rajczy. Już w latach 20. przy górskich szlakach powstają pierwsze obiekty oferujące nocleg turystom, później natomiast powstają istniejące do dzisiaj schroniska turystyczne: 1931 – schronisko na Hali Lipowskiej, 1933 – schronisko „Dworzec Beskidzki” w Zwardoniu, 1934 – schronisko na Wielkiej Raczy oraz schronisko na Hali Boraczej, 1935 – schronisko na Przegibku, 1975 – na Hali Rycerzowej powstaje pierwsza w Beskidach Bacówka PTTK, 1937 – schronisko na Hali Rysiance. Niestety, do dzisiejszych czasów nie przetrwała „Herbaciarnia” na Kikuli (1087 m n.p.m.) – niewielkie prywatne schronisko, licznie odwiedzane przez narciarzy w malowniczym grzbiecie od Zwardonia po Wielką Raczę.

Życiu codziennemu mieszkańców oraz wypoczynkowi turystów od zawsze towarzyszyły u nas piękne okoliczności przyrody. W kulturze górali głęboko zagnieżdżone są motywy roślinne i zwierzęce, co bezpośrednio przekłada się na muzykę (np. w słowach piosenek i przyspiewek), jak i w kulturze materialnej. Miejscowości gminy Rajcza do dzisiaj posiadają malownicze aleje wiodące do dawnych osad, przysiółków i hal (m.in. do Kolonii w Rycerce Górnej, Sarnówki i Hali Michalskiego na Suchej Górze nad Rajczą), dzięki czemu nadal czujemy klimat dawnej ziemi rajczańskiej. Piękne drewniane zabudowania obsadzone jaworem lub sadami drzewiej pełniącymi funkcje ochronne, dzisiaj cieszą oko zwłaszcza wiosną, kiedy łąki i hale Worka Raczańskiego porasta biało-zielona mozaika. Jednym z przyrodniczych symboli Beskidów jest objęty ścisłą ochroną dziewięciśli beżłodygowy, którego u nas rośnie bardzo dużo. Wartościową beskidzką przyrodę i krajobraz na terenie Gminy Rajcza chronią rezerваты przyrody (Butorza, Śrubita i Dziobaki), a także Żywiecki Park Krajobrazowy.

Rajcza i okolice, Worek Raczański, Pasma Pilska, Grupa Małej i Wielkiej Zabawy stanowią atrakcyjny teren turystyczny, który dzisiaj ma do zaoferowania setki kilometrów szlaków pieszych, rowerowych, konnych, a także malowniczych ścieżek i dróg w ogóle nie oznakowanych, gdzie w samotności możemy zanurzyć się w beskidzkim krajobrazie lub dotknąć przeszłości. W Zwardoniu czujemy klimat międzywojennego kurortu, spacerując po centrum Rajczy zwiedzimy dawne małe miasteczko do dziś tętniące życiem częściowo turystycznym, częściowo kupaieckim. Spacerując po Rycerkach, Soli i Kiczorze dotkniemy góralskiej tradycji, zobaczymy wiele pięknych starych zabytkowych drewnianych chałup góralskich. Nie można także zapomnieć o przysiółkach rozsianych nad wioskami, gdzie wydaje się, że czas zatrzymał się sto lat temu...

Odpocznij u nas...

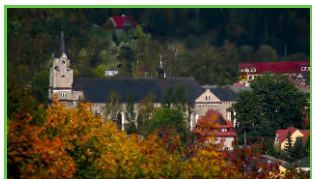
WARTO ZOBACZYĆ

Nasza gmina posiada wiele urokliwych miejsc, prezentujemy najważniejsze z nich. Zwiedzając miejscowości gminy Rajcza z pewnością zobaczysz znacznie więcej ciekawych zabytków i punktów.

Tradycyjna góralska zabudowa w Rajczy Dolnej

Sanktuarium Matki Boskiej Kazimierzowskiej w Rajczy

Kościół dominuje w krajobrazie

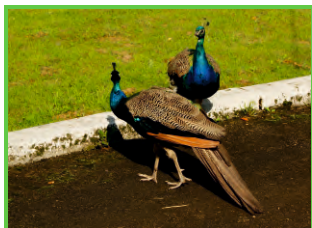
W centrum Rajczy w sąsiedztwie dawnego rynku znajduje się Sanktuarium Matki Boskiej Kazimierzowskiej. Początki kultu Madonny sięgają 1669 roku, kiedy to król Jan Kazimierz po abdykacji podczas ucieczki do Francji przebywał w Żywcu. 4 lipca 1669 roku wydał pozwolenie na budowę kościoła w Rajczy równocześnie ofiarując obraz do przyszłego kościoła. Olejny obraz o wymiarach 45,5 na 64 cm namalowany jest na miedzianej blasze w hebanowych ramach. Przypuszcza się, że obraz powstał w pierwszej połowie XVII w. na terenie Małopolski. W 1674 roku na zarządku Jana Butora stanął drewniany kościół na planie krzyża łacińskiego. Kościół otrzymał wezwanie św. Wawrzyńca i św. Kazimierza Królewicza. W głównym (wielkim) ołtarzu znajdował się obraz głównego patrona – św. Wawrzyńca Diakona i Męczennika. W 10 lat po wybudowaniu kościoła w ołtarzu bocznym umieszczono obraz Matki Boskiej Kazimierzowskiej. W 170 rocznicę budowy kościoła, w 1844 roku w Rajczy utworzono osobną parafię podnosząc tym samym rangę samej Rajczy, ale i podkreślając samodzielność całej ziemi rajczańskiej. Zły stan starego drewnianego kościoła oraz ciągle rosnąca liczba wiernych były powodem, dla którego w 1884 r. zamknięto kościół. Nowy murowany kościół według projektu Karola Pietzchki (architekta Habsburgów Żywieckich) postawiono w latach 1886-90. Stoi on do dziś i łączy w sobie style romański z gotyckim, kościół jest orientowany z prezbiterium od wschodu. Dzięki słynącemu łaskami obrazowi, od 1997 kościół jest jednym z 5 Sanktuariów Maryjnych Żywiecczyzny, w związku z czym odwiedzany jest przez pątników z różnych stron kraju pragnących oddać hołd Matce Boskiej Kazimierzowskiej. Warto zobaczyć także odnowione wnętrze kościoła wraz z zabytkowymi elementami wyposażenia, w tym kamienną chrzcielnicą ze starego kościoła.

Zespół Pałacowo-Parkowy

Widok na pałac od strony parku

Pałac Lubomirskich wraz z otaczającym go parkiem znajdują się po lewej stronie drogi powiatowej do Ujsół. Inicjatorem budowy pałacu był Anastazy Siemioński, który w roku został właścicielem Rajczy, w 1843 roku założył obok pałacu zakłady żelazne w tym samym czasie rozbudowując pałac i przyległy do niego park. Kolejnym właścicielem pałacu był Teodor Primavesi, który w latach 1854-93 rozbudował pałac nadając jednokondygnacyjnemu budynkowi z poddaszem zwarty neogotycki kształt. W latach 1894-1914 Rajcza należała do Księcia Władysława Lubomirskiego, który nadał pałacowi neorenesansowy charakter. W roku 1914 Książę Władysław Lubomirski sprzedał pałac Stefanowi Karolowi Habsburgowi. Za czasów Lubomirskich i Habsburgów w Rajczy gościli znani twórcy Młodej Polski, jak np. Paderewski, Szymanowski, Fitelberg, Różycki, Rubinstein. W 1916 roku Arcyksiążę utworzył specjalną fundację i przeznaczył obiekt na cele sanatoryjno-szpitalne dla kombatanów I Wojny Światowej. Od tamtego czasu pałac pełni funkcje medyczne: od 1918 roku do wybuchu II Wojny Światowej działał tu szpital wojskowy Czerwonego Krzyża dla chorych na gruźlicę, w 1954 roku utworzono Państwowe Sanatorium Przeciwgruźlicze, do tego czasu funkcja medyczna jest spełniana nieprzerwanie. Po 1999 roku pałac przeszedł gruntowny remont, dzięki czemu pałac odzyskał już sporo ze swojego pierwotnego blasku. Pałac można zwiedzać z zewnątrz, gdyż obecnie mieści się w nim Samodzielny Publiczny Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Warto pospacerować po parku, gdzie drzewostan jest bogaty gatunkowo zróżnicowany wiekiem. Przeważają świerki, buki, jesiony i klony, wśród których znajduje się 6 pomników przyrody o obwodzie od 310 cm do 470 cm. Na terenie zespołu jest także ekspozycja części dawnych urządzeń hydrotechnicznych, bowiem pałac był zasilany znajdującą się tuż obok elektrownią wodną.

Pawie przy pałacu

Widok na Zwardoń i Solowy Wierch (848 m n.p.m.)

GALICYJSKIE KLIMATY

Nasze ziemie były integralną częścią Galicji, wydarzenia z tamtych czasów upamiętniają tablice i pomniki. Zachęcamy także do skosztowania galicjskich potraw w naszych lokalach.

Cmentarz Parafialny w Rajczy

Cmentarz parafialny znajduje się w centrum Rajczy przy głównej drodze. W północno-zachodnim skraju cmentarza (po prawej stronie od głównej alejki) znajduje się kwatery wojenna kryjąca zwłoki żołnierzy-legionistów przebywających na leczeniu w rajczańskim pałacu. Łącznie pochowanych jest 261 żołnierzy zmarłych w wyniku chorób płuc, a także kilku pozostałych żołnierzy, w tym zmarły w 1934 r. legionista kpt. Jan Kawecki. Na cmentarzu jest również kilka innych miejsc związanych z II WŚ: zbiorowa mogiła ku czci osób pomagających partyzantom pod koniec II Wojny Światowej zamordowanych przez hitlerowskiego okupanta. Między nowszymi grobami ukrytych jest jeszcze dużo pięknych starych zabytkowych pomników wartych zobaczenia

Kwaterna legionistów

Dzwonnica Loretańska w Soli

Dzwonnica znajduje się po prawej stronie głównej drogi w Soli biegnącej ku Stanicom i Borowi, na lewym brzegu potoku Stanica przy czerwonym szlaku. Czworoboczna drewniana dzwonnica o konstrukcji słupowej została wybudowana w 1837 roku. Pochyłe ściany pokryte są gontami, natomiast górna część podłużnymi deskami z ozdobnymi wycięciami. Całość z dachem kształtu niskiego ostrosłupa z pazdurem i żelaznym krzyżem u szczytu naśladuje wieże znane z dawnych kościołów drewnianych. Dzwonnice loretańskie służyły dawniej do odganiania planetników niosących burze oraz do informowania o innych klęskach żywiołowych. Idea wywodzi się z kultu Matki Bożej Loretańskiej, a wielogodzinne mozolne bicie potężnych dzwono- wów gęsto rozlokowanych dzwonnicy faktycznie mogły odnosić zamierzony efekt.

Źródła Solankowe w Soli

Sól słynie w regionie ze źródeł solankowych znajdujących się w dolinie Stanicy. Dwa ze źródeł zostały udostępnione turystom w postaci studni z drewnianym zadaszeniem. Są one w odległości 2 km od stacji PKP w Soli, po obu stronach drogi w bliskim sąsiedztwie dzwonnicy. Słone źródła były znane i eksploatowane przez górali od dawien dawna. Już w XV wieku poinformowano o nich króla Kazimierza Jagiellończyka, który nadając w 1467 r. Żywiecczyznę Piotrowi z Komorowa zastrzegł, by nikt z właścicieli nie rościł sobie praw wydobywania soli w nadanej majątności. Na większą skalę źródła zaczęto eksploatować w roku 1664, kiedy to sól warzylu górnicy sprowadzeni z Wieliczki. Produkcja okazała się jednak zbyt kosztowna, aczkolwiek ślad po niej pozostał - z żelaznych naczyń służących do warzenia soli wykonano drzwi do babinia w kościele parafialnym w Żywcu. Solne źródła, które przez kolejne wieki ludność wykorzystywała do własnych potrzeb, w 1824 roku rząd austriacki kazał zasypać zabraniając tym samym dalszej eksploatacji. W XX w. kilkakrotnie badano tutejsze solanki. Wyniki wskazują, że są one na jednym z pierwszych miejsc pod względem mineralizacji i ciepłoty wody w Polsce. Są to jedne z najbardziej zmineralizowanych źródeł na obszarze całych polskich Karpat.

Studnia solankowa w Soli

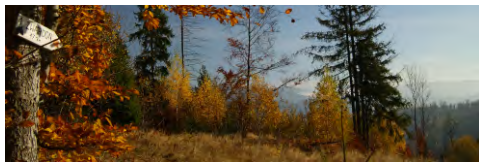
Szczyt jest punktem widokowym

Jubileuszowy Krzyż Ziemi Żywieckiej na Będoszcze Wielkiej (1144 m n.p.m.)

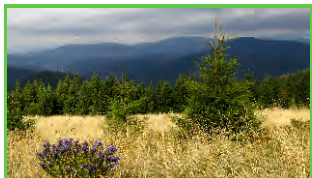
Ideą budowy krzyża było uczczenie przełomu II i III tysiąclecia „trwałym znakiem Jubileuszu”. Krzyż dzięki swoim wymiarom (wys. 23,5 m, rozpiętość ramion 9 m) jest o 8 metrów wyższy od tego na Giewoncie. Został poświęcony 16 września 2000 r. Obok krzyża biegnie szlak papieski, ponieważ we wrześniu 1972 roku Karol Wojtyła z grupą kleryków zatrzymał się na Będoszcze na odpoczynek w drodze na Rycerzową.

NASZE SZLAKI

Bez względu na to jak przemierzasz szlaki, u nas znajdziesz coś dla siebie. Szlaki są zróżnicowane pod względem stopnia trudności, dystansu i formy aktywności.

Szlaki konne uzupełniają luki w szlakach pieszych

Goryczka trojeściowa na Bendoszcze

Gmina Rajcza posiada jedną z najgęstszych sieci szlaków turystycznych w Beskidzie Żywieckim. Przemierzając rajczańskie trasy mamy bezpośredni kontakt z przyrodą, wchodzimy na teren rezerwatów, a także przez łąki, hale i lasy, gdzie występują chronione prawem gatunki flory i fauny. Przemierzając Worek Raczański stykamy się także z kulturą miejscowych górali, śladami dawnych czasów oraz miejscami kultowymi dla historii polskiej (i nie tylko) turystyki górskiej. Oprócz szlaków pieszych, na terenie gminy wyznaczono szlaki rowerowe (górskie i szosowe), szlaki konne, ścieżki dydaktyczne, a także szlak papieski. W praktyce stwarza to doskonałe warunki do uprawiania wszelkiego rodzaju turystyki, bowiem szlakami konnymi i rowerowymi mogą spacerować turyści piesi. W ten oto sposób możemy zwiedzać tereny wcześniej niedostępne dla szerszego grona turystów, jak np. Grupa Małej i Wielkiej Zabawy, Masyw Suchej Góry (1040 m n.p.m.), grzbiet Butorowych Wierchów z Kiczorą (785 m n.p.m.), grzbiet Beskidu Wrzeszczowskiego (od Oźnej po Łysicę), Magurę i Jaworzynę (1021) oraz liczne mniejsze przysiółki, hale i punkty widokowe. Region Ziemi Żywieckiej silnie związany z papieżem Janem Pawłem II, który jeszcze jako Karol Wojtyła poznawał uroki tej krainy. Szlaki Papieskie na terenie Żywiecczyzny opracowała Fundacja Szlaki Papieskie na podstawie „Zapisu drogi”, czyli notatek w księgach parafialnych oraz wspomnień wiarygodnych świadków. Trasa szlaku papieskiego jest warta polecenia także ze względu na walory krajoznawcze i przyrodnicze. Całość powoduje, że mamy łatwy dostęp do komunikacji publicznej (pociąg, autobusy, BUS'y) oraz miejsc noclegowych, dzięki czemu teren gminy Rajcza jest przyjazny dla turystów tak samo podczas jednodniowej wycieczki, jak i przy wielodniowym pobycie.

Dziewięcił bezłodygowy

Kolor szlaku	Trasa	Czas przejścia
	Rycerka Górna Kolonia (672) – Schr. PTTK Przegibek (1012)	1:30/1:00 godz.
	Schr. PTTK Przegibek (1012) – Rycerka Dolna Słowiaki (556)	2:15/2:00 godz.
	Rycerka Górna Kolonia (672) – Bendoszka Wielka (1144)	1:45/1:30 godz.
	Sól PKP (589) – Przeł. Przegibek (1000)	3:45/3:15 godz.
	Rycerka Dolna PKP (513) - Wielka Rycerzowa (1226)	4:30/3:30 godz.
	Wielka Rycerzowa (1226) – Przeł. Przegibek (1000)	1:15/1:00 godz.
	Przeł. Przegibek (1000) – Schr. PTTK Wielka Racza (1236)	3:00/3:15 godz.
	Schr. PTTK Wielka Racza (1236) – Zwardoń PKP (675)	4:15/4:30 godz.
	Zwardoń PKP (675) - Rachowiec (954) – Sól PKP (589)	2:00/2:30 godz.
	Zwardoń Schronisko PTTK (710) – Osiedle Mały Rachowiec (760)	0:30/0:30 godz.
	Rycerka Górna Kolonia (672) – Wielka Racza (1236)	2:00/1:15 godz.
	Rajcza PKP (531) – Hala Lipowska (1324)	5:00/4:00 godz.
	Hala Lipowska (1269) – Hala Rysianka (1254) – Romanka (1366)	1:15/1:00 godz.
	Zwardoń PKP (675) – Barania Góra (1220)	5:30/4:45 godz.
	Przeł. Przegibek (1000) – Bacówka PTTK na Rycerzowej (1117)	1:45/1:15 godz.
	Rajcza PKP (531) – Hala Boracza (854)	3:30/3:00 godz.
	Janczykowe Rycerki (685) – Sobłówka (647)	2:00/2:15 godz.

Narciarski Rajd Chłopski jest starszy od Biegu Piastów

BIAŁE SZALEŃSTWO U NAS

Rozkosz z zabawy w białymuchu w jednej z najbardziej zasypanej części Beskidów to nie tylko narciarstwo zjazdowe, ale także ski-tourowe. Polecamy również rakiety śnieżne.

Na terenie gminy Rajcza działa 20 wyciągów narciarskich. Niewątpliwie zimową stolicą Worka Raczańskiego jest Zwardoń, w którym znajduje się większość ośrodków narciarskich. Przy ośrodkach często działają szkółki narciarskie, wypożyczalnie sprzętu, a także organizowane są zawody. Co roku odbywają się imprezy narciarskie, jak m.in.: Narciarski Rajd Chłopski, Mistrzostwa Powiatu Żywieckiego czy Mistrzostwa Katowic. W Worku Raczańskim, zwłaszcza na terenie gminy Rajcza panują doskonałe warunki narciarskie, a zima nierzadko trwa od początku grudnia do końca marca.

Nazwa wyciągu	Rodzaj	Długość tras	Różnica poziomów	Poziom trudności					
Zwardoń Rachowiec									
Duży Rachowiec	Orczyk 2 os.	1400 m/1100 m	218 m	łatwa/trudna	✓			✓	✓
Mały Rachowiec	Orczyk 2 os.	1000 m	160 m	średnia	✓			✓	✓
Zwardoń Centrum									
Karolinka	Talerzyk	400 m	57 m	łatwa		✓			
Orawcowa	Talerzyk	500 m/450 m	98 m	łatwa/średnia	✓			✓	✓
Beskid	Orczyk 1 os.	500 m	110 m	średnia		✓		✓	✓
Zwardoń - Skalanka									
Skalanka I	Orczyk 2 os.	700 m/800 m	147 m	trudna/łatwa	✓		✓	✓	✓
Skalanka II	Talerzyk	250 m	50 m	łatwa	✓		✓	✓	✓
Bór	Orczyk 2 os.	400 m/600 m	80 m	trudna/łatwa	✓	✓		✓	✓
Zwardoń - Myto									
Trawers I	Talerzyk	450 m/550 m	54 m	średnia/łatwa	✓				✓
Trawers II	Orczyk 2 os.	520 m	70 m	średnia	✓			✓	✓
Pod Mytem	Orczyk 1 os.	450 m/500 m/550 m	78 m	średnia/łatwe	✓	✓		✓	✓
Cuplik	Orczyk 1 os.	450 m/600 m	120 m	trudna/łatwa	✓			✓	✓
Jawornik I	Orczyk 2 os.	450 m	70 m	łatwa	✓			✓	✓
Jawornik II	Talerzyk	450 m	70 m	łatwa	✓			✓	✓
Rycerka Dolna									
Białasówka	Orczyk 2 os.	1600 m/1000 m	174 m	średnia/łatwa	✓			✓	✓
Przy stacji	Orczyk 1 os.	250 m	40 m	łatwa		✓			✓
Rycerka Górna									
Bendoszka	Orczyk 1 os.	400 m	92 m	łatwa					✓
Przysłop	Orczyk 1 os.	400 m	86 m	średnia				✓	✓
Przegibek	Orczyk 1 os.	400 m	92 m	łatwa	✓	✓		✓	✓
Rajcza									
Na Complu	Talerzyk	300 m	50 m	średnia	✓	✓	✓	✓	

INWESTYCJE

WYPOCZYNKOWA GMINA RAJCZA

Podziwianie Beskidów z siodła należy do najlepszych przeżyć dla niemal każdego turysty. Na terenie gminy Rajcza działają stadniny i ośrodki turystyki jeździeckiej oferujące wycieczki po szlakach pod czujnym okiem instruktora. Posiadamy tak samo bazę noclegową, gastronomiczną, jak i sieć szlaków turystyki konnej odpowiednio dopasowane do potrzeb turystów zdobywających Jeździecką Oznakę Turystyki Górskiej (JOTG PTTK). W działania promujące turystykę konną na terenie Worka Raczańskiego i okolic mocno zaangażowało się Beskidzkie Stowarzyszenie Miłośników Koni i Przyrody "Strażnicy Beskidów", w którym gmina Rajcza posiada silną reprezentację.

Turystyka konna

Kolarstwo górskie

Gmina Rajcza oferuje spokojne trasy szosowe, w tym czerwony szlak z Bielska-Białej do Martina na Słowacji, trasy w niższych i wyższych partiach górskich, a także kilka tras dobrych do downhillu. Powoduje to, że w naszej gminie doskonale czują się **turyści przemierzający na dwóch kółkach** region, kraj lub kontynent asfaltowymi drogami, rowerzyści pragnący bez znacznego wysiłku zwiedzić na rowerze widokowe grzbiety górskie oraz sportowcy szukający wymagających tras i ekstremalnych doznań. W centrum Rajczy znajduje się serwis i sklep sportowy, w którym można dokonać ostatnich zakupów lub szybkich napraw. Działają również wypożyczalnie rowerów.

Nordic Walking jest ciekawą, przyjemną i coraz bardziej popularną formą odpoczynku. Podczas spaceru nordyckiego angażujemy do wysiłku większość mięśni ciała. Pracują one zupełnie inaczej niż podczas zwykłego marszu, dzięki czemu są bardziej wzmocnione, zwłaszcza mięśnie ramion. Do łagodnych spacerów doskonale nadaje się rajczański park, łagodne wzgórza nad Nickuliną, Solą, Kieżorą lub Zwardoniem. Do przyjemnych należą także spacery drózkami nad naszymi rzekami, których szum umila wędrówkę. Zachęcamy również do wycieczek z kijami trekkingowymi po naszych szlakach, co z kolei zdecydowanie zmniejsza zmęczenie i poprawia komfort wędrówki.

Na Butorowych Wierchach

Grzybobrania

Mikroklimat Rajczy, doliny Soły i lasów Worka Raczańskiego sprawia, że nasza okolica **od pokoleń jest rajem dla grzybiarzy** oraz miłośników leśnych spacerów. Pod brzoźami znajdujemy sporo koźlarzy pomarańczowo-żółtych, a pod olchami koźlarzy czerwonych. Zbieramy także kurki i borowiki szlachetne, a także borowiki usiatkowane, które znajdujemy w pobliżu dęba, buka, czy grabu. Wczesnym rankiem, kiedy powietrze jest rzadkie i wilgotne, przyroda wygląda jeszcze atrakcyjniej, a nierzadko możemy także spotkać dziką zwierzynę na śródleśnych hałach i łąkach lub przy wodopojach w dolinach. Warto zbierać również maliny, ostrężyny lub borówki.

Nasze gospodarstwa zapraszają w gościnne progi rodzinnych domów, w których każdy gość jest traktowany indywidualnie. **Agroturystyka** w gminie Rajcza to odpoczynek w cały czas czynnych gospodarstwach rolniczych, gdzie skosztujecie mleka prosto od krowy, tradycyjnych serów owczych, domowej kuchni i smacznych wypieków. Wszystko to w oparciu o tradycyjne receptury, bez przemysłowych dodatków bo na łonie beskidzkiej natury. Miłośników ekoturystyki zapraszamy do Ośrodka Edukacji Ekologicznej przy Szkolnym Schronisku Młodzieżowym w Rajczy-Nickulinie. Znajduje się tam łąka leśna oraz organizowane są prelekcje i wycieczki edukacyjne.

Agroturystyka i ekoturystyka

Imprezy cykliczne

Na terenie gminy Rajcza organizujemy w ciągu roku **liczne imprezy**, w tym m.in.: styczeń - Ogólnopolski i Międzynarodowy Narciarski Rajd Chłopski, luty - Otwarte Mistrzostwa Żywiecczyny w Narciarstwie Alpejskim „Skalanka”, Niedziela Palmowa - Konkurs na Palmę Wielkanocną, maj - Posiady Gawędziarskie, czerwiec - Soplecki Dzień Dziecka, lipiec - Piknik Królewski, Amatorski Konkurs Powożenia i Tor Odwagi Kuców i Koni Małych, Święto Borówki oraz Piknik Pszczelański; w okresie wakacyjnym - Letni Festiwal Muzyczny w Domu „Pod Gontami” w Rycerze Górnej; sierpień - Wawrzyńcowe Jarmarki i Dzyńki Gminne; październik - Festiwal Piosenki Turystycznej.

www.rajcza.com.pl - oficjalna strona Gminy Rajcza

Wydawca:

beskidtrek

Agencja Turystyki Beskidzkiej Beskidtrek
34-370 Rajcza, ul. Polna 12, www.beskidtrek.pl
Tekst i zdjęcia: Radosław Szczepanek

Wydano na zlecenie:

Urząd Gminy Rajcza, 34-370 Rajcza, ul. Górska 1
Wszelkie prawa zastrzeżone. Zabrania się wykorzystywania bez zgody właściciela materiałów tekstowych i zdjęć. Przedruk i powielanie w jakiegokolwiek formie jest zabronione.

ISBN: 123-45-678910-1

